

2020

# Protocol Scheiding

Voor de besturen en scholen die vallen onder het  
SWV Apeldoorn PO 25.05



In dit protocol is gekozen voor de titel 'Scheiding'. Het is echter ook voor niet-samenwonende ouders goed bruikbaar.

---

# PROTOCOL SCHEIDING VOOR DE BESTUREN EN SCHOLEN DIE VALLEN ONDER HET SWV APELDOORN PO 25.05

---

## INHOUD:

---

---

<b>Inhoud</b>	<b>2</b>
<b>Inleiding</b>	<b>3</b>
• De school is belangrijk	3
• Dit protocol	3
• De invoering binnen ons samenwerkingsverband	4
<b>Duidelijkheid over procedures en regels</b>	<b>5</b>
• Informatieplicht van ouders	5
• Wat verwacht de school van ouders bij scheiding?	5
• Informatie over gezag	5
• Informatieplicht van de school	8
• Wat kunnen ouders verwachten van de school bij scheiding?	8
<b>Pedagogisch handelen</b>	<b>11</b>
• Rol en competenties leerkrachten	11
• In gesprek met kinderen over scheiding	14
• In gesprek met ouders over scheiding	15
• Ondersteuningsmogelijkheden voor kinderen op school	16
• Ouders de weg wijzen naar ondersteuning	16
<b>Bijlagen</b>	<b>17</b>
1. Informatieformulier kinderen van niet-samenwonende ouders	18
2. Top-10 voor kinderen	20
3. Top-10 voor ouders	21
4. Top-10 voor leerkrachten	22
5. Literatuur en websites	23

## VASTSTELLING

---

Dit protocol is vastgesteld in het Bestuur van het SWV Apeldoorn PO 25.05 op 25 juni 2020.

# ‘Scheiding ouders vraagt om aandacht op school’

Jaarlijks maakt 1 op de 6 kinderen in Nederland een scheiding van hun ouders mee. In 2016 zijn circa 50.000 stellen met minderjarige kinderen uit elkaar gegaan. Hierbij waren 86.000 minderjarige kinderen betrokken. In één week krijgen ongeveer 650 kinderen te horen dat hun ouders gaan scheiden. Scheiding is daarmee een maatschappelijk verschijnsel dat een onmiskenbaar onderdeel vormt van het leven van veel jeugdigen. Ook voor scholen is het daarmee een gegeven waarmee zij regelmatig te maken krijgen in de begeleiding van kinderen. Het is daarom belangrijk dat leerkrachten en schoolleiding goed weten hoe zij hiermee om moeten gaan.

De periode voorafgaand aan een scheiding en als ouders daadwerkelijk uit elkaar gaan, is voor hen, maar zeker ook voor de kinderen een moeilijke tijd. Een scheiding is voor ouders en kinderen een ingrijpende en heftige gebeurtenis. Het is vaak een periode van verdriet, spanning en onzekerheid. Daarnaast moet er ook veel geregeld worden en kunnen er grote veranderingen optreden in het dagelijks leven van een kind, zoals een van de ouders minder zien, een verhuizing, een nieuwe school, weg van vriendjes / vriendinnetjes, enz.

Om het kind op school zo goed mogelijk te begeleiden is het belangrijk dat ook de school goed op de hoogte is van de veranderingen waar het kind mee te maken krijgt, zoals een nieuwe woonsituatie, al dan niet in twee huizen, eventuele nieuwe (samengestelde) gezinnen en natuurlijk de emotionele gevolgen van een scheiding voor het kind.

---

## DE SCHOOL IS BELANGRIJK

---

Een kind heeft er belang bij dat de ontwikkeling op school zo min mogelijk belemmerd wordt door de scheiding van haar/zijn ouders. Daarvoor is het nodig dat de school en de ouders elkaar zo goed mogelijk informeren en communiceren over zaken die van belang zijn voor het kind.

De school is voor kinderen meestal een veilige plek en draagt ten tijde van een scheiding bij aan regelmaat en zekerheid in het leven van het kind. Daarvoor is het belangrijk dat de leerkracht begrip en betrokkenheid toont, waardoor de leerling zich gesteund voelt. De school heeft primair het belang van het kind voor ogen en is onpartijdig ten aanzien van problematiek die met de scheiding van de ouders te maken heeft. De school probeert een zo goed mogelijk contact te bewaren met beide ouders.

Daarnaast heeft de school de taak het kind te ondersteunen om de voortgang van het leren te garanderen. Leerkrachten zijn vaak de eersten die merken dat het gedrag van het kind verandert of dat de leerprestaties achterblijven. Zij kunnen dat aan de orde stellen in de contacten met ouders en eventuele ondersteuningsmogelijkheden aanreiken.

---

## DIT PROTOCOL

---

Voor een positieve ontwikkeling van het kind is een goede communicatie tussen school en ouders belangrijk. We hebben daarom in dit protocol op een rij gezet welke procedures en regels er bestaan binnen de school om dit goed te laten verlopen; regels waaraan de school zich moet houden en regels waaraan ouders zich moeten houden. Ook omvat dit protocol tips voor het pedagogisch handelen in de school door leerkrachten, directie en ondersteuners in de omgang met kinderen en ouders. Daarnaast wordt over een aantal relevante onderwerpen achtergrondinformatie gegeven (zoals gezag

bij niet-samenwonende ouders en het recht op privacybescherming) en ook is een voorbeeldformulier toegevoegd, evenals tips voor kinderen, ouders en leerkrachten.

Dit protocol is in eerste instantie bedoeld voor de leerkrachten, intern begeleiders en directeurs van scholen voor primair onderwijs, die behoren tot het SWV Apeldoorn PO 25.05. Delen van de informatie in dit protocol kunnen echter ook gebruikt worden voor informatie aan ouders en kinderen. Daarnaast is het aan te raden dit protocol ook ter beschikking te stellen aan externe partners, waar de school veel mee samenwerkt, zoals het schoolmaatschappelijk werk, wijkteam/CJG, jeugdgezondheidszorg, leerplicht, enz.

Opmerking:

*We hebben het in dit protocol niet over echtscheiding, omdat ook ouders die niet getrouwd zijn uit elkaar kunnen gaan, met dezelfde gevolgen voor een kind. En we spreken ook niet over een vechtscheiding, omdat we er van uit gaan dat elke ouder in principe het beste wil voor haar/zijn kind, al zijn de meningen daarover soms sterk verdeeld.*

---

## DE INVOERING BINNEN ONS SAMENWERKINGSVERBAND

---

In februari 2019 is in het bestuur van het SWV Apeldoorn PO 25.05 de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling formeel vastgesteld. De besturen hebben vervolgens aangegeven dat zij ook graag een dergelijk, bestuurlijk vastgesteld, protocol zouden willen hebben voor het op school omgaan met scheidingen van ouders.

In samenwerking met het Nederlands Jeugdinstituut (NJI) is een verkenning uitgevoerd naar beschikbare protocollen, waaronder dat van Stimenz, dat door een deel van de scholen binnen het SWV Apeldoorn PO 25.05 gebruikt wordt.

Vervolgens zijn twee bijeenkomsten belegd met vertegenwoordigers van scholen (ib'ers en directeurs) van de besturen die deel uitmaken van het samenwerkingsverband en de medewerker van Stimenz die betrokken was bij het opstellen van dat protocol.

In die bijeenkomsten is geïnventariseerd welke onderwerpen er beslist in het op te stellen protocol opgenomen zouden moeten worden en welke pedagogische uitgangspunten centraal zouden moeten staan. Ook zijn door deze groep drie bestaande protocollen bekeken op onderdelen die waardevol zouden kunnen zijn voor dit protocol.

Het NJI heeft op basis hiervan een concepttekst geschreven, die op 20 april is voorgelegd aan de werkgroep. Op basis van de reacties is de tekst definitief gemaakt.

Dit protocol is vervolgens voorgelegd aan het bestuur van het SWV Apeldoorn PO 25.05 en is goedgekeurd op 25 juni 2020.

In de uitwerking betekent dit, dat het samenwerkingsverband hiermee een model-protocol heeft opgeleverd, dat ter beschikking staat van alle schoolbesturen. Het samenwerkingsverband is verantwoordelijk voor het uitwerken van dit protocol ten behoeve van de eigen medewerkers. De besturen van de scholen zijn verantwoordelijk voor de inhoudelijke uitwerking voor/door hun eigen scholen.

# ‘Elkaar informeren in het belang van het kind’

In het belang van goed onderwijs en goede ondersteuning van het kind hebben zowel ouders als scholen een informatieplicht naar elkaar toe. Bij een scheiding is dat extra belangrijk, maar soms ook lastig. Daarom hebben we regels opgesteld om duidelijk te maken wat ouders van de school kunnen verwachten en wat de school van ouders verwacht.

---

### INFORMATIEPLICHT VAN OUDERS

---

Alle ouders hebben een schriftelijke informatieplicht naar de school toe. Zij moeten de school op de hoogte stellen van alles dat in belang is voor de schoolloopbaan van het kind en voor een goede communicatie tussen school en ouders.

Dat betreft in ieder geval de status van ouders volgens de wet; de burgerlijke staat en het ouderlijk gezag, woonadres(sen) van het kind, enz. Dit is vooral belangrijk wanneer er sprake is van gescheiden ouders, een één-ouder-gezin of een nieuw, samengesteld gezin.

Belangrijke veranderingen in de thuissituatie van de kinderen moeten doorgegeven worden, dus ook een scheiding of relatiebreuk tussen ouders.

---

### WAT VERWACHT DE SCHOOL VAN OUDERS BIJ SCHEIDING?

---

Het is wenselijk dat ouders de groepsleerkracht op school in een zo vroeg mogelijk stadium informeren over een scheidingssituatie of verandering van gezag. De situatie thuis kan immers een directe invloed hebben op het welbevinden, de concentratie en de leerprestaties van het kind op school. Wanneer de leerkracht op de hoogte is van de situatie kan het kind beter ondersteund worden.

Aan de ouders wordt gevraagd om het Informatieformulier kinderen van niet-samenwonende ouders in te vullen (zie bijlage 1) en binnen twee weken in te leveren bij de directie van de school. Daarin staat ook de omgangsregeling beschreven, evenals andere belangrijke afspraken tussen de ouders in verband met de leefsituatie van het kind, zoals wie het kind van school af kunnen halen, enz. Hiermee beschikt de school over de juiste contactgegevens van beide ouders en weet de school ook aan wie welke informatie verstrekt wordt, zodat beide ouders de ontwikkeling van hun kind(eren) goed kunnen blijven volgen.

Wanneer er na de scheiding een uitspraak van de rechter is geweest, waarbij het ouderlijk gezag of de omgangsregeling is veranderd, dan is de met het ouderlijk gezag belaste ouder(s) verplicht de directie van de school hiervan op de hoogte te stellen.

De school kan daarvoor vragen naar kopieën van de officiële stukken betreffende de kinderen over ouderlijk gezag, de zorgregeling, enz., zodat dit in het dossier van het kind bewaard kan worden. Wanneer ouders dit weigeren kan de school een uittreksel uit het Gezagsregister raadplegen. Daarin worden beslissingen over het gezag geregistreerd. Dit is openbaar. Zie voor meer informatie: <https://www.rechtspraak.nl/Registers/Gezagsregister>

Wanneer niet beide ouders het gezag over het kind hebben, is de ouder die wel het gezag heeft wettelijk verplicht de niet met gezag belaste ouder te informeren over belangrijke zaken die gaan over het kind, bijvoorbeeld gezondheid en school. Als de ouder met gezag hierin een beslissing wil nemen moet de mening gevraagd worden van de ouder zonder gezag. De ouder met gezag beslist uiteindelijk. De school mag er daarmee van uitgaan dat ouders elkaar informeren.

Als dit niet gebeurt mag de ouder zonder gezag de school ook om informatie vragen, binnen de regels van de informatieplicht van de school naar die ouder toe (zie pg. 8). De school is echter niet verantwoordelijk voor het gedrag (en de verantwoordelijkheden) van ouders.

---

## INFORMATIE OVER GEZAG

---

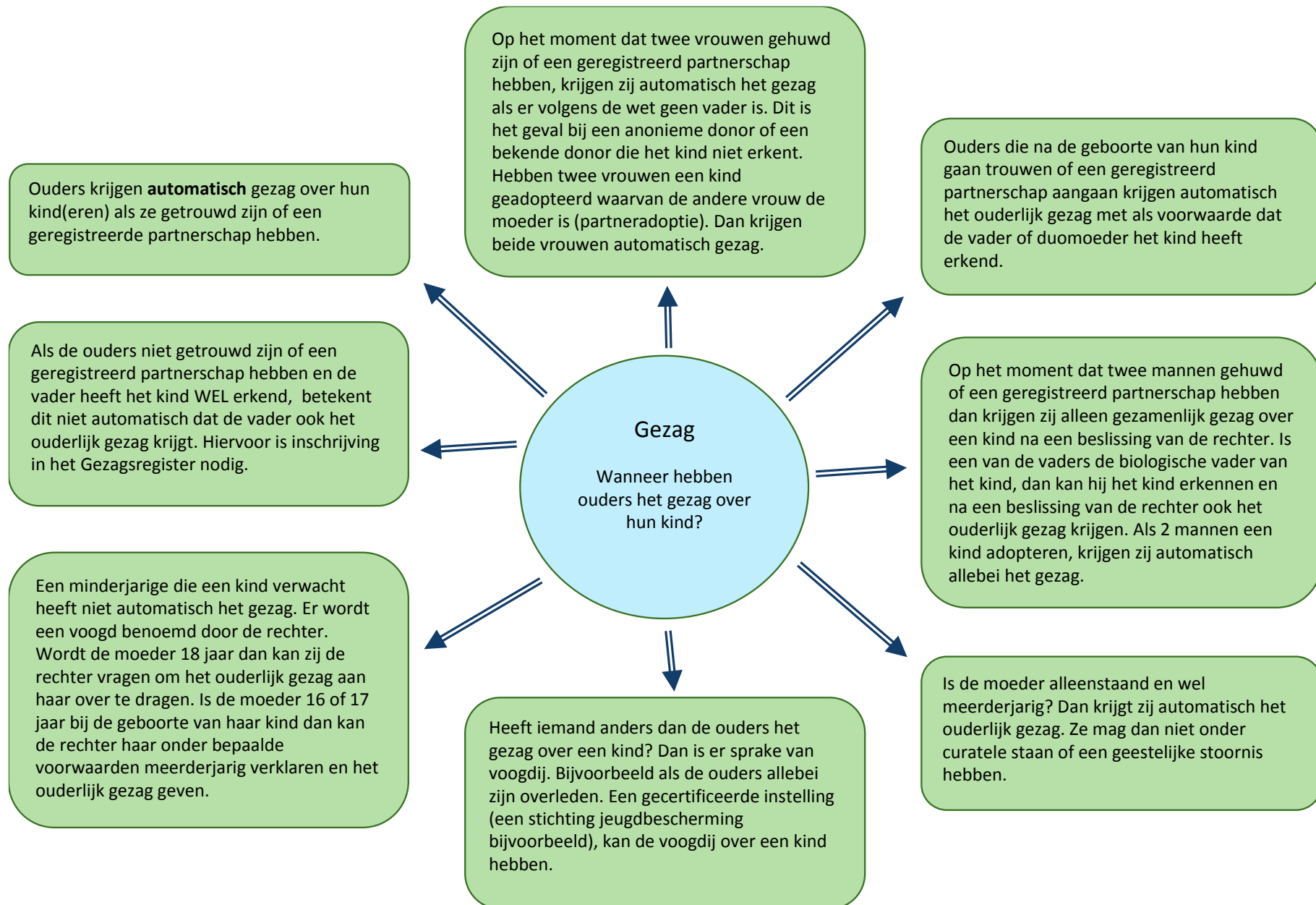
Het is niet altijd duidelijk welke ouder(s) het gezag heeft / hebben over het kind. Ouders kunnen getrouwd zijn, samenwonen, gescheiden wonen en dan wel of niet het gezamenlijke gezag hebben, enz. De school heeft de plicht de ouder(s) op de juiste manier te informeren. Die informatieplicht is anders voor ouders met gezag, dan voor ouders zonder gezag. Daarom is het belangrijk dat de school weet welke ouder(s) belast is/zijn met het ouderlijk gezag. Bij een scheiding kan het gezag over het kind veranderen. Daarom is het rond een scheidingssituatie altijd belangrijk om daar goede informatie over te krijgen en dit in de loop van de schoolloopbaan van het kind actueel te houden.

### Basisregels met betrekking tot gezag

- Bij huwelijk of geregistreerd partnerschap hebben beide ouders gezag.
- Als er geen sprake is van een huwelijk of geregistreerd partnerschap heeft alleen de moeder automatisch gezag. Om ook het ouderlijk gezag te krijgen moet de vader niet alleen het kind erkennen, maar ook gezag aanvragen via de website Rechtspraak.nl. Bij toekenning wordt dit geregistreerd in het Centraal Gezagsregister.
- Bij een scheiding behouden in principe beide ouders het gezag, tenzij de rechter anders bepaalt.
- In de situatie van een alleenstaande ouder kunnen één of twee ouders het gezag hebben.
- Ouder(s) zonder gezag hebben wel recht op algemene informatie.
- Pleegouders hebben geen gezag en geen recht op informatie, tenzij de ouder(s) met gezag hiervoor toestemming geven.
- Een voogd heeft dezelfde rechten en bevoegdheden als een ouder met gezag.
- Een jeugdbeschermer (voorheen gezinsvoogd genoemd) in het kader van een ondertoezichtstelling (OTS) heeft geen ouderlijk gezag. De bevoegdheden liggen bij de ouders.

De school mag in principe afgaan op wat ouders zelf zeggen over het gezag. Bij twijfel mag de school om een uittreksel uit het Gezagsregister vragen. Wanneer ouders dit weigeren kan de school dit zelf opvragen bij het Gezagsregister. <https://www.rechtspraak.nl/Registers/Gezagsregister>

Op de volgende pagina is informatie te vinden over gezag in bijzondere situaties.



---

## INFORMATIEPLICHT VAN DE SCHOOL

---

Scholen hebben een verantwoordelijkheid in het informeren van ouders over de schoolprestaties en de ontwikkeling van hun kind. Ouders hebben in principe recht op informatie over hun kind op school. Dit geldt ook voor ouders die gescheiden zijn.

Welke informatie beide ouders ontvangen is afhankelijk van de wettelijke hoedanigheid waarin de ouders verkeren.

- Voor ouders die gescheiden zijn, die niet meer bij elkaar wonen en die wel beiden het gezag hebben, is dit ook het geval. Zij hebben allebei recht op alle informatie over hun kind. De informatie wordt aan één van hen of aan beide ouders gegeven, maar is in alle gevallen voor beide ouders bestemd.
- Ouders die geen gezag (meer) hebben over het kind, hebben een beperkt recht op informatie over hun kind. Het betreft alleen belangrijke feiten en omstandigheden, dus informatie over schoolvorderingen en eventueel sociaal- emotionele ontwikkelingen op school. De ouder zal daar echter wel zelf om moeten vragen. De school hoeft uit zichzelf geen informatie te geven aan deze ouders. Deze ouders hebben ook geen inzage-recht in het schooldossier van het kind. En als het belang van het kind zich tegen informatieverstrekking verzet, dan hebben deze ouders ook geen recht op informatie. Dit kan het geval zijn indien een rechter of psycholoog heeft geoordeeld dat het geven van informatie aan een ouder het kind zal schaden.

Aan (beide) ouders met gezag wordt in elk geval de volgende informatie verstrekt: de schoolgids, het rapport, nieuwsbrieven, folders en de uitnodiging voor de ouderavonden. Soms wordt informatie meegegeven aan het kind. Dit zal terecht komen bij de ouder waar het kind op dat moment verblijft. Het is de verantwoordelijkheid van ouders onderling om deze informatie met elkaar te delen. Belangrijke informatie staat ook op de website van de school.

De school verschaft geen informatie aan niet-ouders, zoals een nieuwe partner van een ouder of andere betrokkenen, behalve wanneer de school een schriftelijke verklaring heeft ontvangen waarin staat dat beide ouders akkoord gaan met deze informatieverstrekking.

Indien een voogd is aangesteld heeft die het gezag over het kind en heeft derhalve recht op alle informatie waarop ook ouders met gezag recht hebben.

Een jeugdbeschermer (voorheen gezinsvoogd) heeft op verzoek en zonder toestemming van het kind en zijn gezagdragende ouders wel recht op informatie van de school, maar alleen om de OTS goed uit te kunnen voeren. Dit is het geval als de informatie bijdraagt aan het voorkomen van een bedreiging in de ontwikkeling van het kind. Informatieverstrekking betekent niet dat u de jeugdbeschermer toegang mag verschaffen tot het dossier van een kind.

---

## WAT KUNNEN OUDERS VERWACHTEN VAN DE SCHOOL BIJ SCHEIDING?

---

Voor de school staat het welzijn van het kind voorop. Voor veel kinderen is tijdens een scheiding de school een belangrijke, veilige plek die stabiliteit biedt in een onrustige periode. Het is van groot belang dat dit gevoel van veiligheid blijft bestaan en dat het kind zich gehoord en beschermd voelt. De teamleden van de school proberen daarom zo veel mogelijk zich niet te laten meeslepen in het conflict tussen ouders. Het belang van het kind staat voor hen voorop, niet het belang van de ouders. Het is daarom niet toegestaan dat ouders hun onderlinge relationele problemen of conflicten op school of via de school beslechten.



Kinderen hebben er belang bij dat het contact van de school met beide ouders zo goed en duidelijk mogelijk is. Daarom heeft de school de volgende richtlijnen voor bijzondere situaties vastgesteld.

### Gang van zaken bij melding van scheiding

Als een leerkracht weet dat ouders gaan scheiden wordt dit gemeld bij de directie. De directie informeert ook andere betrokkenen bij de leerling, zoals de duo-collega, de intern begeleider, vakleerkrachten, enz.

De directie zorgt ervoor dat de ouders het Informatieformulier kinderen van niet-samenwonende ouders (bijlage 1) ontvangen en verzoeken hen dit in te vullen en binnen een week weer bij de directie in te leveren.

Als de school zorgen heeft over het welzijn van de leerling kan de leerkracht en/of de intern begeleider een afspraak maken met beide ouders om de situatie te bespreken. Een verslag van de afspraken die in dat overleg zijn gemaakt wordt opgenomen in het dossier van de leerling(en) en wordt aan beide ouders gegeven.

### Ouderavonden en gesprekken over het kind

Voor een ouderavond of gesprek over het kind worden beide ouders (met gezag) tegelijkertijd uitgenodigd voor een gezamenlijk gesprek. Alleen in zeer bijzondere gevallen kan hiervan worden afgeweken. Soms zal maatwerk nodig zijn, bijvoorbeeld wanneer er te veel strijd en boosheid is tussen ouders, zij het conflict niet los kunnen laten tijdens een bespreking over de ontwikkeling van hun kind of er bijvoorbeeld sprake is (geweest) van geweld of een risico daarop.

Het is hierbij zoeken naar een goede balans tussen 'zo doen we dat, de regels' en het bieden van maatwerk. Het gaat uiteindelijk om contact met beide ouders, in het belang van het kind. Geef aan dat er voor een apart traject wordt gekozen vanwege de extreme situatie, maar dat zo snel mogelijk wordt teruggekeerd naar de reguliere aanpak van de school.

Als beide ouders gezamenlijk komen voor een gesprek zijn nieuwe partners van de ouders alleen welkom als de andere ouder daar geen bezwaar tegen heeft.

### Handtekeningen

Ouders met gezag dienen beslissingen ten aanzien van hun kind gezamenlijk te nemen. Bij aanvragen voor onderzoeken, multidisciplinaire overleggen en dergelijke is het daarom vereist dat beide ouders het aanmeldformulier ondertekenen.

### Informatie aan derden

Informatie over het kind wordt in principe alleen aan de ouders gegeven. Uitzonderingen op deze regel vormen instanties die het recht hebben om informatie van de school op te vragen en die de school dan ook moet geven. Dat geldt bijvoorbeeld voor Veilig Thuis, de jeugdarts, de Raad voor de Kinderbescherming, de voogd en de jeugdbeschermer (voorheen gezinsvoogd) in het kader van een ondertoezichtstelling (OTS). De voogd heeft recht op dezelfde informatie als een ouder met gezag. Een jeugdbeschermer / gezinsvoogd heeft alleen recht op informatie die nodig is om de OTS uit te kunnen voeren.

### Wijziging achternaam

Het komt voor dat een ouder na een scheiding een andere achternaam voor het kind opgeeft aan de school, bijvoorbeeld de meisjesnaam van de moeder of die van een nieuwe partner. Dit is echter pas mogelijk als de rechter een verzoek tot naamswijziging heeft toegewezen. In dat geval dient de school de beschikking in te zien.

## Ophalen van kinderen

Kinderen van gescheiden ouders kunnen van school gehaald worden door één van de (of beide) gescheiden ouders. Het is de verantwoordelijkheid van de ouders zelf om hierover goede afspraken te maken. De school handelt naar de uitspraak van de rechter, waarin de zorgregeling is vastgesteld of zoals door de ouders gezamenlijk is afgesproken. De zorgregeling moet dan wel op school bekend zijn. Als tegen de vastgestelde of overeengekomen zorgregeling in een ouder onaangekondigd op het schoolplein of in de school komt en het kind wil meenemen, zal de school daar niet aan meewerken. Is de leerkracht van het kind hier niet zeker van, dan wordt telefonisch contact gezocht met de andere ouder.

Wanneer de omgang van één van beide ouders met de kinderen van rechtswege is verboden, zal de school, in overleg met de andere ouder, bespreken op welke wijze het kind vanuit de school naar huis gaat. In dit geval is het noodzakelijk dat de school beschikt over een kopie van de beschikking van de rechtbank.

Wanneer er onverhoopt conflicten ontstaan in of nabij de school tijdens het brengen of halen van de kinderen door de ouders, worden de kinderen opgevangen door een leerkracht en zal in het uiterste geval de hulp van de politie ingeroepen worden.

## Aanwezigheid ouders bij activiteiten op school

De school organiseert regelmatig activiteiten, waarbij ouders welkom zijn op school. Dat zijn bijvoorbeeld tentoonstellingen, afsluitingen van een project, afscheidsbijeenkomsten, musical, enz. De school gaat er van uit dat ouders in goed overleg met elkaar beslissen wie daarbij aanwezig is. Dat kunnen beide ouders zijn, of beide ouders met hun nieuwe partner, als het belang van het kind daarmee niet wordt geschaad. Ouders kunnen de aanwezigheid bij activiteiten op school ook verdelen. De verantwoordelijkheid om hierover duidelijke en werkbare afspraken te maken (ook met het kind) ligt bij de ouders.

## Aanvraag voor verlof

In geval van gezamenlijk ouderlijk gezag kunnen verlofaanvragen alleen gedaan worden op verzoek van beide ouders. Zij dienen beiden de verlofaanvraag te ondertekenen. Een ouder die geen ouderlijk gezag heeft kan geen verlof aanvragen en zou de ouder met gezag moeten verzoeken die aanvraag voor hem/haar te regelen.

De school zal altijd proberen de afspraken tussen ouders zo goed mogelijk te volgen en door te geven aan andere teamleden die met de begeleiding van het kind te maken hebben. Er kunnen echter situaties denkbaar zijn, waarbij er van dit protocol wordt afgeweken, door iets dat snel handelen vereist, of in onvoorziene situaties, zoals bijvoorbeeld bij vervanging door een invaller. Het blijft tenslotte mensenwerk.

### ‘Het belang van het kind staat altijd voorop’

Naast de formele procedures en regels hebben leerkrachten en anderen binnen de school in hun dagelijkse omgang te maken met het kind waarvan de ouders scheiden en ook met die ouders zelf. Hoe ga je daar op een zo goed mogelijke manier mee om? Dan gaat het om het pedagogisch handelen op school en een goede communicatie met ouders. Dat vraagt om een aantal competenties bij leerkrachten en begeleiders, zoals enige kennis hebben van de fases van een scheidingsproces, het welzijn van het kind goed kunnen volgen, een gesprek met kinderen kunnen voeren over de scheidings situatie en met de (beide) ouders in gesprek kunnen gaan of blijven. Zij beschikken ook over kennis van de in- en externe ondersteuningsmogelijkheden die er zijn voor het kind en de ouders.

---

#### ROL EN COMPETENTIES LEERKRACHTEN

---

##### Kennis over het scheidingsproces

Een scheiding valt in drie stadia te verdelen, namelijk: het crisisstadium, het overgangsstadium en het stadium van hernieuwde stabiliteit. In alle stadia spelen andere vragen en onzekerheden bij de betrokkenen en dit vraagt andere ondersteuning van de onderwijsprofessional. Hieronder worden de stadia toegelicht.

##### *Crisisstadium*

Deze eerste fase is ingewikkeld en moeilijk voor alle betrokkenen. Er is sprake van spanning, onzekerheid en frustratie in het gezinsleven. Deze fase kan soms drie tot vijf jaar duren. Ouders kunnen, doordat zij in beslag worden genomen door hun eigen emoties of relatieproblemen, minder beschikbaar zijn voor hun kind(eren). Hierdoor komt de ouder-kindrelatie onder druk te staan. Dit kan zich onder andere uiten in minder emotionele steun en aandacht voor het kind. Kinderen kunnen in deze fase gevoelens van schuld of rouw ervaren. Deze fase wordt afgesloten met de daadwerkelijke scheiding.

##### *Overgangsstadium*

In deze fase verandert er meestal veel. Voor kinderen verandert vaak de woon- en leefsituatie en de structuur van de week. Zij gaan bijvoorbeeld bij een van de ouders wonen en zien de andere ouder daardoor minder, wisselen van buurt of school en krijgen te maken met eventuele nieuwe partners van de ouder(s). Ook kan het inkomen van ouders sterk veranderen, doordat zij dit niet meer met elkaar delen. Dit kan als gevolg hebben dat de (sport)clubs, verenigingen of activiteiten waar kinderen aan deelnamen wegvallen of veranderen. Structuur en stabiliteit kunnen eraan bijdragen dat kinderen deze fase makkelijker doorkomen. Dit vraagt van ouders dat zij heldere afspraken maken over onder meer de verdeling van zorg- en opvoedingstaken.

##### *Stadium van hernieuwde stabiliteit*

In deze fase is er meestal sprake van meer stabiliteit. Er is nu duidelijkheid over de leefsituatie en de verdeling van zorg- en opvoedtaken. Het kind heeft de gelegenheid gekregen om aan de nieuwe situatie te wennen en heeft met beide ouders een nieuwe band opgebouwd. Ook is er duidelijkheid over het ontbreken van een gezamenlijke toekomst met elkaar. Hierdoor is er in deze fase meer ruimte voor herstel en gevoel van evenwicht, dan in de voorgaande stadia.

Elke scheiding is uniek, waardoor deze fases zich niet altijd op dezelfde manier voordoen, maar het geeft wel een algemeen beeld. Wil je meer over lezen over de fases bij een scheiding of over de

reacties van kinderen per leeftijd, loyaliteitsconflicten en de gevolgen van een scheiding op langere termijn? Dan kun je het boek van Angelique van der Pluijm en Margit Grevelt met de titel: 'School en scheiding' raadplegen.

### Onpartijdige houding

Een kind besteedt veel tijd op school, daarom spelen leerkrachten een belangrijke rol in het leven van kinderen. Het kind moet zich dan ook veilig en gezien voelen in de schoolse omgeving. Om dit te bereiken is het belangrijk dat een leerkracht betrokkenheid toont bij het kind, aandacht heeft voor de veranderende thuissituatie en voor de gevolgen van een scheiding voor het kind. Daarbij is het belangrijk om in houding, handelen en bewoordingen geen partij te kiezen voor een van de ouders en neutraal te blijven.

Als professional kun je wel erkenning geven voor de verschillende posities die ouders kunnen innemen in een scheidingssituatie en aandacht hebben voor wat dit voor hen betekent. Maar het is nadrukkelijk niet jouw rol als onderwijsprofessional om hier een oordeel over te hebben. Dit maakt de situatie alleen maar complexer en kan het loyaliteitsconflict van het kind versterken. Blijf daarom onafhankelijk en wees kritisch of je eigen handelen. Realiseer je dat je vaak geneigd zal zijn de kant te kiezen van de ouder waarmee je het meeste contact hebt of met de ouder die het meest in de 'slachtofferrol' zit. Evalueer daarom of je dit in alles doorvoert, zowel in wat je zegt en doet, als in je non-verbale communicatie.

### Signaleren of het goed gaat met het kind

De school heeft de taak om het welzijn van het kind in de gaten te houden. Voor vrijwel elk kind is de scheiding van ouders een stressvolle periode, waarin verdriet, onzekerheid, angst, schuldgevoelens en dergelijke naar boven kunnen komen. Sommige kinderen zullen dit gemakkelijker kunnen verwerken dan andere. De leerkracht kent het kind vaak al goed en kan aan veranderingen in leerprestaties of gedrag meestal goed zien dat het niet zo goed gaat met een kind.

Signalen kunnen bijvoorbeeld zijn dat het kind:

- zich terugtrekt, stil, afwezig, ongeïnteresseerd of angstig is;
- overactief is of te druk (in vergelijking met voorheen);
- agressief of prikkelbaar is of overal kwaad om wordt;
- minder goed presteert op school;
- overgevoelig is, snel huilt, bedroefd is;
- terugvalt in zijn/haar ontwikkeling (bijvoorbeeld duimzuigen, niet meer zindelijk zijn, stotteren);
- een slechte lichamelijke conditie heeft (slecht slaapt, vaak ziek is of kwaaltjes heeft);
- niet meedoet met andere kinderen, maar zich isoleert, achterblijft, niet naar huis wil gaan ...

Als een leerkracht zich zorgen maakt kan hij/zij in gesprek gaan met het kind (als dat nog niet eerder is gebeurd). Ook zal de leerkracht deze signalen bespreken met de ouders, de intern begeleider en zo nodig ook met de gedragswetenschapper van het samenwerkingsverband of het kernteam van de school. Via het kernteam kunnen zo nodig andere ondersteuners ingeschakeld worden, zoals de jeugdarts, de schoolmaatschappelijk werker, het wijkteam/CJG of Veilig Thuis. Natuurlijk gebeurt dit alleen in overleg met de ouders.

### In contact blijven met de ouders

Het goede contact tussen school en ouders is doorslaggevend voor het leren, de ontwikkeling en het welzijn van het kind op school en thuis. Dit 'pedagogische partnerschap' moet ook rond en na een scheiding van de ouders in stand blijven. Voor een kind is het belangrijk dat de volwassenen die hem/haar dagelijks verzorgen en begeleiden op een prettige manier met elkaar communiceren en samenwerken. Het is voor een kind ingewikkeld als hierin ruis en spanningen ontstaan. Zeker omdat

het kind hier zelf weinig invloed op kan uitoefenen en dus afhankelijk is van de inzet, vaardigheden en intenties van volwassenen.

Als leerkracht is het contact met ouders belangrijk om je een goed beeld te vormen van de leefwereld van het kind, om daar in de lessen bij aan te kunnen sluiten. Daarom is het nodig om gedurende de schoolperiode steeds die gehele leefwereld van het kind goed in beeld te krijgen en te houden, ook de veranderingen daarin. Dit beeld komt onder andere naar voren in gesprekken met het kind en met de ouders en in de informatie over de woon- en leefsituatie actueel te houden.

Bij een scheiding blijft het belangrijk om in gesprek te blijven met beide gezaghebbende ouders. Houd bij andere gezagssituaties goed in de gaten of je een volledig beeld hebt van de leefwereld van het kind. Geen scheidingssituatie is gelijk, het gaat om maatwerk. Wanneer het kind op twee woonadressen woont is het dan ook nodig van beide leefsituaties een goed beeld te hebben. Als de school gewend is om huisbezoeken af te leggen is het dan ook belangrijk om bij beide ouders op huisbezoek te gaan. Voor het kind is dit heel belangrijk; het voelt zich beter gekend en erkend. De wereld van het kind bestaat nu eenmaal uit beide situaties. Het maakt ook de communicatie met beide ouders gemakkelijker; ook zij voelen zich erkend. Het maakt het voor jou als leerkracht gemakkelijker om neutraal te blijven.

### Relatie tussen scheiding en huiselijk geweld / kindermishandeling

Een scheiding brengt voor ouders vaak veel stress met zich mee. Dat kan tot gevolg hebben dat ze prikkelbaar of geïrriteerd raken. Na een ruzie tussen ouders zijn zij vaak ook sneller geïrriteerd tegenover hun kinderen, kunnen zij harder en met meer discipline opvoeden of neemt hun betrokkenheid naar de kinderen af. Dat kan betekenen dat het risico op huiselijk geweld of kindermishandeling groter wordt. Als ouders vaak openlijke conflicten of ruzie hebben en er sprake is van vijandigheid of agressiviteit is er feitelijk al sprake van kindermishandeling. Getuige zijn van geweld in het gezin valt immers binnen de definitie van kindermishandeling.

Het is lastig exacte aantallen te geven, maar sommige onderzoeken tonen aan dat bij 1 op de 10 kinderen waarvan de ouders zijn gescheiden, sprake is van mishandeling. Door mishandeling in het gezin is de kans op scheiden groter, maar ook andersom: door scheiding van de ouders is de kans op mishandeling ook groter.

Als je als professional op school vermoedt dat er rond de scheiding thuis sprake is van kindermishandeling is het nodig de stappen van de Meldcode huiselijk geweld kindermishandeling te volgen. Het SWV Apeldoorn PO 25.05 heeft een eigen meldcode opgesteld. Zie bijlage 5.

### Samengesteld gezin

Bijna 10 procent van alle gezinnen is een samengesteld of stiefgezin, ook wel nieuw gezin genaamd. Het ene gezin is fulltime bij elkaar, andere parttime, halftime of alleen in het weekend en al dan niet in een co-ouderschapssituatie. Iets meer dan de helft van de kinderen met gescheiden ouders krijgt vroeg of laat te maken met een stiefouder.

Er zijn praktische veranderingen voor de kinderen, zoals een nieuw woonadres, misschien ver weg. heen- en weer reizen, spullen missen, vriendjes/vriendinnetjes (een deel van de week) missen, misschien naar een andere school gaan, enz. Kinderen moeten wennen aan het nieuwe gezin en aan de stiefouder. Veel stiefouders voelen zich onzeker over hun ouderrol naar de stiefkinderen toe. Dat voelen de kinderen ook, wat onzekerheid of spanning bij hen kan veroorzaken.

Kinderen kunnen in het nieuwe gezin te maken krijgen met stiefbroers en/of -zusjes. Dat kan leuk zijn, maar ook heel lastig. Ze krijgen ook te maken met verschillende regels en normen in beide gezinnen. Bij alle feestelijkheden moet worden nagedacht: waar zijn de kinderen en met wie? Dat vraagt vaak om compromissen, die niet voor iedereen naar wens uitpakken. Maar soms is de stiefouder juist een 'bonus', omdat die andere dingen kan en doet die de kinderen leuk vinden. Een samengesteld gezin biedt derhalve prachtige kansen, maar kan kinderen ook beschadigen. In principe is met empathie denken in het belang van het kind en de rechten van de biologische ouders de beste richtlijn.

## Ondersteuning voor de leerkracht

Een scheidingssituatie verloopt de ene keer anders dan de andere keer. Ook heeft de ene leerkracht meer ervaring met het omgaan hiermee dan de andere. Ook vindt niet iedere leerkracht het even makkelijk of moeilijk om gesprekken aan te gaan met het kind of de ouder(s). Het is daarom belangrijk om, als je je onzeker voelt, een collega of de intern begeleider erbij te vragen ter ondersteuning. Ook de schoolmaatschappelijk werker kan je ondersteuning bieden. Je kunt dan in ieder geval de stappen die je moet zetten doorspreken, advies krijgen of een gesprek gezamenlijk voorbereiden of zo nodig samen voeren.

Als directie is het van belang om ruimte te creëren voor het uitwisselen van informatie en ervaringen van collega's. Als team kun je van en met elkaar leren en elkaar de nodige steun bieden. Maak daarom, indien nodig, tijd vrij op studiedagen of bij teamvergaderingen om de handelwijze rondom scheidingen met elkaar te bespreken.

---

## IN GESPREK MET KINDEREN OVER SCHEIDING

---

Geef het kind het gevoel dat het gezien wordt en praat met het kind. Als leerkracht is het goed om het kind mogelijkheden te bieden om te praten over de scheiding van haar/zijn ouders. Dit kan voor het kind een mogelijkheid zijn om gedachten en gevoelens te delen en zijn mening te uiten. Als leerkracht ben je een bekend en vertrouwd persoon en daardoor kun je een belangrijke steunpilaar voor het kind zijn. Voor jou als professional is het fijn om te weten hoe het kind de situatie ervaart en welke wensen, vragen of onduidelijkheden er bij een kind leven.

Hoe je het gesprek voert met een leerling is afhankelijk van de leeftijd, de situatie waarin het gesprek plaatsvindt, de aanleiding en het onderwerp. Houd daarbij jouw houding, vraagstelling en interpretatie goed in de gaten.

## Suggesties voor een gesprek met het kind

- Vraag open hoe een kind zich voelt, luister vooral goed en vul dit niet van te voren in met eigen aannames. Wees verwelkomend en geïnteresseerd. Respecteer het wanneer een kind niet wil praten. Ieder kind is anders.
- Geef aan dat het kind de ruimte heeft om verdriet, boosheid en andere gevoelens te uiten.
- Maak het kind duidelijk dat het altijd terecht kan bij de leerkracht of intern begeleider.
- Een kind kan in een enorm loyaliteitsconflict terecht komen, probeer daarom zonder waardeoordeel met het kind te spreken. Kies zeker geen partij, anders wordt het nog ingewikkelder voor het kind en kun jij belangrijke informatie missen, doordat het kind dichtklapt en informatie achterhoudt.
- Maak het kind duidelijk dat het nooit haar/zijn schuld is dat ouders gaan scheiden en dat zij de problemen van hun ouders ook niet kunnen oplossen.
- Geef aan dat het kind van beide ouders mag houden, dat ze geen keuze hoeven te maken.
- Vermijdt termen als 'vechtscheiding' en zinnen als 'die heeft gelijk' ...
- Bedenk dat jouw eigen ervaringen of die van anderen anders kunnen zijn en niet te vergelijken zijn met hoe het kind de situatie ervaart.
- Houd in je achterhoofd dat niet het totale leven van het kind over de scheiding gaat, er kunnen ook andere dingen spelen of onderwerpen zijn waar het kind zich mee bezighoudt. Geef daar ook de ruimte aan in het gesprek.
- Wees in je beantwoording naar het kind eerlijk en bagatelliseer de problemen niet. Geef geen valse hoop, door dingen te zeggen als 'het komt wel goed'. Bedenk dat jouw luisterende oor al ontzettend fijn voor het kind kan zijn.
- Bespreek met het kind of hij/zij in de klas wil vertellen over de scheiding of dat de leerkracht vertelt dat de ouders van ... gaan scheiden of gescheiden zijn.
- Vraag het kind of het hulp of steun wil en geef aan welke mogelijkheden er zijn in de school en daarbuiten.

Mocht je het voeren van gesprekken met kinderen lastig vinden, nog weinig ervaring hebben of jezelf niet vaardig genoeg voelen, bespreek dit dan met een collega of de intern begeleider en werk aan je eigen vaardigheden. Dit kan bijvoorbeeld door de tips bij Villa Pinedo te lezen en het boek “Praten met kinderen en jongeren over scheiding”, van Tineke van den Berg, te raadplegen.

---

## IN GESPREK MET OUDERS ROND SCHEIDING

---

Voor de school staat het welzijn van het kind voorop. Daar is onlosmakelijk mee verbonden dat het partnerschap van de school met (beide) ouders zo goed mogelijk blijft. Dit biedt veiligheid voor het kind, de school is zo beter op de hoogte van de situatie thuis en signalen van de school bij het kind kunnen zo met de ouders besproken worden. Desgewenst kun je ouders eventueel doorverwijzen naar professionele ondersteuners.

Om het gesprek met ouders goed te kunnen voeren is er een aantal basisvaardigheden waarover je moet beschikken. In die gesprekken is het belangrijk om actief te kunnen luisteren, vragen te stellen, te kunnen reflecteren op jouw eigen positie en rol, je aannames en je handelen. Daarbij zijn er een aantal zaken die specifiek bij een gesprek over een (aankomende) scheiding van belang zijn en goed om in het achterhoofd te houden tijdens het voeren van een gesprek met ouders.

### Suggesties voor een gesprek met de ouders

- Benadruk in het gesprek dat jullie allemaal het beste voor het kind willen, maar dit ieder vanuit een eigen positie en invloedssfeer doen. Je kunt er op wijzen dat zowel de school als de ouders eigen verantwoordelijkheden hebben ten aanzien van het kind.
- Maak van meet af aan duidelijk dat jij en je collega's onpartijdig zijn en zich niet mengen in de conflicten tussen de ouders. Het gaat voor de school altijd primair om het welzijn van het kind.
- Benoem voorafgaand en tijdens het gesprek wat jij wel en niet voor de ouders en het kind kunt doen, zodat er heldere verwachtingen ontstaan.
- Maak duidelijk welke regels er op school gelden met betrekking tot de gang van zaken rond scheiding. Geef hen daarom de ouderfolder met informatie uit het Protocol Scheiding.
- Voorkom dat je in het conflict van ouders terechtkomt, blijf objectief en geef geen mening over de scheiding. Breng in het gesprek wel naar voren welke belemmeringen je eventueel signaleert in het leren, het gedrag en de sociaal-emotionele ontwikkeling van het kind.
- Bespreek (als die er zijn) de signalen die je hebt waargenomen bij het kind open en eerlijk met ouders. Benoem wat jij ziet en vraag wat zij zelf zien bij het kind. Vertel het als jij je zorgen maakt en vraag hen hoe zij daar tegenaan kijken. Beschrijf jouw observaties zo concreet mogelijk, bijvoorbeeld: “Ik zie dat hij/zij zich moeilijk kan concentreren in de les” of “Ik zie dat hij/zij zich veel meer terugtrekt en niet zo veel contact meer maakt met andere kinderen” of “Ik zie dat zij de laatste weken vaak verdrietig is op school” en wil dit graag met jullie bespreken.
- Geef ouders geen ruimte om zich negatief over de andere ouder uit te laten, dit komt het proces niet ten goede en brengt jou in een lastige positie.
- Probeer zo veel mogelijk met beide ouders om tafel te zitten en zo het gesprek gezamenlijk te voeren. Zo voorkom je dat zaken verkeerd worden overgebracht, krijgen beide ouders dezelfde informatie en kunnen zij hun eigen informatie aanleveren.
- Houd in de gaten dat je er voor het kind en beide ouders bent. Zorg ervoor dat je beide ouders hoort en niet alleen de ouder met de grootste opvoedrol, dit kleurt anders jouw beeld van de scheidingssituatie.
- Zorg ervoor dat ouders het Informatieformulier kinderen van niet-samenwonende ouders ontvangen en invullen. En dat de ouders de school op de hoogte stellen van (wijzigingen in) het gezag, de omgangs- of zorgregeling, afspraken over afhalen van school, enz.

- Ouders mogen hun visie en wensen op tafel leggen en weergeven, het is goed om hiernaar te luisteren en daarbij aan te geven wat jij wel kunt bieden en waar de grenzen liggen.

Mocht je het prettig vinden, bereidt het gesprek dan voor met de intern begeleider of de schoolmaatschappelijk werker of nodig hem/haar uit om deel te nemen aan het gesprek. Vraag wel vooraf aan de ouders of zij daarmee instemmen.

---

## ONDERSTEUNINGSMOGELIJKHEDEN VOOR KINDEREN OP SCHOOL

---

Voor kinderen is een scheidingssituatie altijd een ingrijpende gebeurtenis. Toch reageren alle kinderen daar anders op. Niet alle kinderen hebben er evenveel last van. Van de 70.000 kinderen die jaarlijks te maken krijgen met een scheiding van hun ouders hebben er zo'n 16.000 ernstige last van de gevolgen van een scheiding. Het is daarom belangrijk dat er ondersteuningsmogelijkheden dichtbij beschikbaar zijn voor kinderen. De school is dan de gemakkelijkste plek om die ondersteuning te vinden. De leerkracht vaak een stabiele en veilige vertrouwenspersoon, met wie zij, als ze dat willen, kunnen praten over de situatie thuis. Maar er is meer mogelijk.

Alle scholen binnen het SWV Apeldoorn PO 25.05 kunnen via hun schoolmaatschappelijk werker gebruik maken van **K.I.E.S. (Kinderen In Echtscheiding Situaties)**, een preventief programma van het CJG voor kinderen om hen weerbaarder te maken rond de scheiding van hun ouders. Daarnaast geeft K.I.E.S. informatie en ondersteuning aan ouders en scholen. Doel is dat kinderen zich weer kunnen richten op het alledaagse leven en zich verder kunnen ontwikkelen op school. Meer informatie: zie bijlage 5.

Voor kinderen die thuis of in hun directe omgeving te maken hebben met stress en spanningen zijn er ook andere preventieve programma's beschikbaar, zoals 'Piep zei de muis' (voor 4 t/m 7 jarigen) en 'Billy Boem' (voor 8 t/m 11 jarigen).

Ook zijn er verschillende online platforms voor kinderen van gescheiden ouders, die elkaar steun bieden, zie bijlage 5.

Sommige kinderen hebben meer hulp nodig dan deze preventieve programma's. De school kan dan, uiteraard in overleg met de ouders, de **schoolmaatschappelijk werker** inschakelen. Die weet de weg naar gespecialiseerde jeugdhulp.

---

## OUDERS DE WEG WIJZEN NAAR ONDERSTEUNING

---

Sommige ouders laten in gesprekken met de school blijken dat ze zelf niet goed weten hoe of dat het ze niet goed lukt om op een goede manier om te gaan met de scheiding. Scholen kunnen die ouders dan de weg wijzen naar de **schoolmaatschappelijk werker**. Die kan zelf het gesprek aangaan met ouders of ouders de weg wijzen naar ondersteuningsmogelijkheden buiten de school.

Ook zijn er verschillende landelijke initiatieven voor ouders in scheidingssituaties, zoals:

- Ouderschap blijft! (ouderschapsbemiddeling en omgangsbegeleiding). [www.ouderschapblijft.nl](http://www.ouderschapblijft.nl)
- Kinderen uit de knel (onderlinge strijd van ouders ombuigen naar belang van het kind) <http://www.kinderenuitdeknel.nl/>



## ‘Wat helpt de school, kinderen en ouders?’

- Bijlage 1 Informatieformulier kinderen van niet samenwonende ouders
- Bijlage 2 Top-10 voor ouders
- Bijlage 3 Top-10 voor kinderen
- Bijlage 4 Top-10 voor leerkrachten
- Bijlage 5 Literatuur en websites

We willen u vragen dit formulier digitaal of met blokletters in te vullen, ter voorkoming van fouten. Kleur de vakjes in bij het antwoord dat van toepassing is.

Gegevens van het kind / de kinderen				
	Voor- en achternaam van het kind	Geboortedatum	BSN	Groep
1.				
2.				
3.				
4.				
Gegevens moeder				
Voorletters en achternaam				
Straat en huisnummer				
Postcode en woonplaats				
Telefoonnummer thuis				
Telefoonnummer mobiel				
E-mailadres				
Is er sprake van een stiefouder en eventueel stiefbroers/-zussen?				
<input type="checkbox"/> Nee <input type="checkbox"/> Ja, namelijk				
Gegevens vader				
Voorletters en achternaam				
Straat en huisnummer				
Postcode en woonplaats				
Telefoonnummer thuis				
Telefoonnummer mobiel				
E-mailadres				
Is er sprake van een stiefouder en eventueel stiefbroers/-zussen?				
<input type="checkbox"/> Nee <input type="checkbox"/> Ja, namelijk				
Ouderlijk gezag en hoofdverblijf van het kind / de kinderen				
Het ouderlijk gezag over ons kind / onze kinderen is als volgt geregeld:				
<input type="checkbox"/> Het gezag berust bij beide ouders <input type="checkbox"/> Alleen de moeder heeft het gezag <input type="checkbox"/> Alleen de vader heeft het gezag <input type="checkbox"/> Anders, namelijk				

Het kind of de kinderen zijn volgens de gemeentelijke basisadministratie ingeschreven op het adres van:

*Dit kan per kind verschillen !*

- De moeder
- De vader
- Anders, namelijk

### De omgangsregeling

Is er sprake van een omgangsregeling van het kind / de kinderen met de ouder bij wie zij volgens de gemeentelijke basisadministratie niet wonen?

- Ja
- Nee

Indien ja, is die omgangsregeling:

- In onderling overleg afgesproken
- Bepaald door de rechter
- Anders, namelijk

Kunt u hieronder kort omschrijven hoe de omgangsregeling er uitziet? *Denk aan de verdeling over de weekdays, weekends en vakantie.*

Of geef de school een kopie van de door de rechter bepaalde omgangsregeling.

Zijn er afspraken gemaakt over het brengen en ophalen van het kind / de kinderen? Zo ja, welke afspraken zijn dat?

### Diversen

Wie is verantwoordelijk voor de betaling van de ouderbijdrage aan de school?

- Moeder
- Vader

Contactvolgorde in geval van calamiteiten (ziekte, ongeval enz. tijdens schooltijd):

1.	Naam:		Telefoonnummer:	
2.	Naam:		Telefoonnummer:	
3.	Naam:		Telefoonnummer:	

### Akkoordverklaring

Moeder	Vader	Directie of leerkracht
Datum:	Datum:	Datum:
Handtekening:	Handtekening:	Handtekening:

*Wanneer er iets verandert in de situatie, wilt u de school hiervan dan schriftelijk op de hoogte stellen?*

Als ouders gaan scheiden maakt dat veel kinderen verdrietig, in de war, bang, onzeker of boos. Dat zijn veel gevoelens en soms zijn ze er allemaal door elkaar. Dan is het logisch dat je even niet goed kunt opletten op school of zomaar ineens ruzie maakt met je beste vriend. Het is net of je ineens anders bent dan vroeger en of het nooit meer over zal gaan. En wist je dat het na een tijdje bijna altijd gewoon weer beter gaat? Dan is je leven wel anders geworden maar wordt het toch weer fijn. De volgende tips kunnen je misschien helpen.

- 1. De scheiding is nooit jouw schuld! En jij kunt er ook niet voor zorgen dat je vader en moeder bij elkaar blijven.*
- 2. Probeer om gewoon verder te gaan met groeien, leren, sporten, vrienden maken, al die dingen die je altijd al deed. Dat verandert niet, en dat geeft een beetje een vertrouwd gevoel.*
- 3. Vaders en moeders zijn soms zo druk met zichzelf en de scheiding bezig. Dan vergeten ze wel eens om die dingen te doen die nou net voor jou belangrijk zijn. Probeer daarover met hen te praten. Laat het ze ook weten als jij niet wilt dat ze ruziemaken waar jij bij bent.*
- 4. Ouders kunnen nooit van hun kinderen scheiden en dat willen ze ook echt nooit, omdat ze van hun kinderen het allermeeeste houden op de hele wereld. Ouders en kinderen horen echt voor altijd bij elkaar!*
- 5. Veel kinderen worden boos van de scheiding. Boos op hun vader, hun moeder of de hele wereld. Je bent nu niet ineens een heel boos kind geworden. Dat hoort er gewoon even een tijdje bij.*
- 6. Ook kinderen van gescheiden ouders kunnen later gewoon politieagent, juffrouw, voetballer of moeder worden. Blijf dus maar dromen over later.*
- 7. Bijna alle kinderen blijven nog heel lang hopen dat hun ouders weer bij elkaar komen. Maar dat lukt bijna nooit. Bedenk dus maar liever andere dingen die je leven weer fijn kunnen maken.*
- 8. Je hoeft nooit te kiezen tussen je ouders. Ze horen allebei bij jou. Jij hoeft nooit en nooit te kiezen wie je het liefste vindt!*
- 9. Als het gaat over de omgang en de plek waar je gaat wonen mag jij vertellen wat je wel of juist niet wil. Alleen: je ouders kiezen en beslissen.*
- 10. Zoek iemand om mee te praten. Een juf of meester op school, een moeder van een vriendje, een coach of een oom of tante. Je hebt een maatje nodig om mee te overleggen. Praten helpt.*

Voor ouders is een scheiding vaak een zware en emotionele tijd. Het kan vergeleken worden met een rouwproces. Het is als ouder dan niet altijd gemakkelijk om oog te blijven hebben voor de kinderen en op een goede manier met de (ex-)partner te blijven opvoeden. Toch kun je als ouders een aantal dingen doen om je kind te helpen zo goed mogelijk met de scheiding om te gaan.

1. *Vertel samen aan de kinderen dat jullie uit elkaar gaan. Geef elkaar daarbij niet de schuld.*
2. *Vertel de kinderen dat de scheiding niet hun schuld is en dat zij het ook niet kunnen oplossen.*
3. *Vertel de kinderen dat jullie als ouders de zaken goed zullen regelen. Beantwoord zoveel mogelijk vragen van de kinderen over wat het voor hen gaat betekenen (woonplek, school, vriendjes, enz.), maar pas als dat duidelijk is.*
4. *Geef jullie kind het gevoel dat het er niet alleen voor staat maar altijd op jullie kan rekenen.*
5. *Stop met ruziemaken waar de kinderen bij zijn.*
6. *Spreek geen kwaad over de andere ouder.*
7. *Vertel de kinderen dat het normaal is dat ze zich boos, verdrietig of bang voelen.*
8. *Probeer het gewone leven van de kinderen, met school, sport, clubs, vriendjes/vriendinnetjes zo veel mogelijk door te laten gaan.*
9. *Zorg dat je als ouder je verhaal kan doen bij andere volwassenen. Deel je emoties niet te veel met je kind.*
10. *Informeer de school van de kinderen over de scheiding, de woonsituatie en omgangsregeling, en dergelijke. De school heeft daarvoor een Protocol Scheiding en een informatieformulier.*

Voor leerkrachten is het belangrijk om het welzijn van het kind voorop te stellen, om daarmee het leren en het welzijn van het kind zo goed mogelijk te bewaken. Dat vraagt erom dat een leerkracht een vertrouwensrol heeft voor het kind, dat de leerkracht goed signaleert hoe het met het kind gaat, dat de leerkracht goed blijft communiceren met ouders, dat de regels van de school in acht genomen worden en dat de leerkracht zelf zoekt naar steun als die nodig is. De volgende regels kunnen daarbij helpen.

- 1. Kies voor het kind. Jij bent een belangrijke steunpilaar en stabiele factor voor het kind.*
- 2. Bevestig en versterk het kind op haar/zijn sterke punten; geef positieve feedback op hun inspanningen en vooruitgang.*
- 3. Let op signalen in leerprestaties en gedrag van het kind, zowel tijdens als na de scheiding, en bespreek die met het kind, de ouders en eventueel jeugdhulppartners van de school.*
- 4. Wees helder over de positie van de school; scholen doen niet aan waarheidsvinding en kiezen geen partij.*
- 5. Moedig ouders aan om zich samen te concentreren op de belangen van hun kinderen.*
- 6. Zorg dat je goed op de hoogte bent van bestaande zorg- en opvoedingsafspraken (omgangsregeling) en hoe het gezag verdeeld is.*
- 7. Houd beide ouders op de hoogte van de ontwikkeling van hun kind.*
- 8. Leer andere kinderen omgaan met verschillende gezinsvormen. Laat ze respect en begrip tonen voor andere thuissituaties.*
- 9. Bewaak als onderwijsprofessional je eigen grenzen. Jij kunt een steunfiguur zijn, maar geen vervangende ouder. Zorg ook voor steun voor jezelf als jij het moeilijk vindt.*
- 10. Zorg dat je goed op de hoogte bent van de inhoud van het Protocol Scheiding en het schoolbeleid rondom scheidingen.*

In het protocol wordt verwezen naar diverse te gebruiken stukken. Dit zijn:

- Meldcode huiselijk geweld kindermishandeling SWV Apeldoorn PO 25.05:  
Deze is op te vragen bij het samenwerkingsverband: [info@swvapeldoornpo.nl](mailto:info@swvapeldoornpo.nl)
- Voor het gebruik maken van **K.I.E.S. (Kinderen In Echtscheiding Situaties)**, een preventief programma van het CJG voor kinderen om hen weerbaarder te maken rond de scheiding van hun ouders, zie:  
<https://stimenz.nl/media/doc/cjgflyerkiessterkerwordennaechtscheidingeencursusvooroudersenkinderen.pdf>
- Verschillende online platforms voor kinderen van gescheiden ouders, die elkaar steun bieden, zijn: <http://www.voorjongehelden.nl/persona-1?> of <https://www.villapinedo.nl/homepage/>

Voor het opstellen van dit protocol over scheiding is, naast de inbreng van de leden van de Werkgroep van het samenwerkingsverband, dankbaar gebruik gemaakt van de volgende bronnen:

- Protocol Echtscheiding, Brede School Beemster.  
Te downloaden via: <https://www.cjgbeemster.nl/bsb-protocol-echtscheiding>
- Echtscheiding protocol, Stimenz.  
Te downloaden via: <https://docplayer.nl/134023814-Echtscheiding-protocol.html>
- Protocol Informatieverstrekking aan gescheiden ouders, vrijescholen Athena, de Vijfster.  
Te downloaden via: <https://vrijeschooldestroeten.vrijescholenathena.nl/wp-content/uploads/2019/03/Protocol-informatieverstrekking-gescheiden-ouders-Vrijeschool-de-Stroeten.pdf>
- Informatie over samengestelde gezinnen.  
Te downloaden via: <https://www.nji.nl/nl/Download-NJi/Info-Samengestelde-gezinnen.pdf>
- Informatie over gezag.  
Te downloaden via: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/ouderlijk-gezag>
- Richtlijn scheiding voor professionals (vooral gericht op jeudhulpprofessionals):  
Te downloaden via: <https://richtlijnenjeudhulp.nl/scheiding/>
- Boek: 'Praten met kinderen en jongeren over scheiding', van Tineke van den Berg
- Boek: 'School en echtscheiding', van Angelique van der Pluijm en Margit Grevelt
- Website: 'Academie voor praten met kinderen' <https://academiepratenmetkinderen.nl/>
- Wegwijzer Kind en Scheiding van het NJi; <https://www.nji.nl/wegwijzer-kind-en-scheiding>
- Website van Villa Pinedo, met een deel voor jongeren, voor ouders en voor professionals: <https://www.villapinedo.nl/>